

РОЛЬ СУДОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В ІНСТИТУЦІЙНОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВООХОРОННОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ

У статті з'ясовано роль судової системи в механізмі реалізації правоохоронної функції держави. Досліджено особливості функціонування судової системи України в контексті реалізації правоохоронної функції держави. Сформульовано перспективні напрямки судово-правової реформи, яка дозволить підвищити ефективність реалізації правоохоронної функції держави всіма елементами судової системи України.

Ключові слова: правоохоронна функція держави, судова система, суб'єкти, напрямки, судово-правова реформа, удосконалення, ефективність.

**Безпалова Ольга
Ігорівна,**

кандидат юридичних наук, доцент, начальник кафедри адміністративної діяльності органів внутрішніх справ факультету з підготовки фахівців для підрозділів міліції громадської безпеки та кримінальної міліції у справах дітей Харківського національного університету внутрішніх справ

Відповідно до ст. 6 Конституції України державна влада в країні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову. У широкому сенсі суб'єктами реалізації правоохоронної функції держави є всі органи державної влади, діяльність яких спрямована на формування та реалізацію державної політики у правоохоронній сфері. Одним із пріоритетних напрямків державної політики у правоохоронній сфері є забезпечення прав і свобод людини та громадянина, створення необхідних гарантій для їх реалізації та вироблення дієвого механізму їх захисту в разі порушення. Основним правовим засобом захисту порушених прав є суд. Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб (ст. 55 Конституції України). Отже, судова влада як гілка державної влади, що уповноважена здійснювати правосуддя, є обов'язковою складовою системи суб'єктів реалізації правоохоронної функції держави.

Ефективність реалізації державної політики у правоохоронній сфері беззаперечно залежить від якісної організації судової системи. У зв'язку з цим важливого значення набуває з'ясування місця та ролі судової

системи серед суб'єктів реалізації правоохоронної функції держави, дослідження адміністративно-правових засад функціонування всієї судової системи України у сфері реалізації правоохоронної функції держави. Загальні питання функціонування судової системи України в різних аспектах уже були предметом дослідження таких науковців, як В. Авер'янов, С. Алфьоров, Г. Атаманчук, О. Бандурка, В. Бевзенко, Ю. Битяк, О. Білова, С. Бондар, С. Бондарчук, А. Борко, В. Василевич, В. Гаращук, В. Городовенко, М. Закурін, Р. Ігонін, П. Карпечкін, Р. Кирилюк, О. Красноборов, Л. Москвич, С. Обрусна, В. П'ятковський, В. Скавронік, Г. Тимченко, І. Туркіна та ін. Зазначені науковці зробили вагомий внесок у з'ясування сутності судової системи в Україні, визначення особливостей її формування та функціонування. Проте слід звернути увагу, що наявні наукові дослідження мають переважно фрагментарний характер: основна увага приділяється окремим аспектам функціонування судової системи, зокрема діяльності судів загальної юрисдикції (особливо адміністративних), Конституційного суду України та допоміжних органів у системі судоустрою держави. Таким чином, сьогодні проблемам комплексного дослідження особливостей функціонування судової системи України в контексті реалізації правоохоронної функції держави в сучасній адміністративно-правовій науці не приділено належної уваги. Зважаючи на це, важливість вироблення ефективної комплексної стратегії реалізації правоохоронної функції держави, зокрема необхідність з'ясування ролі

в цьому процесі судової системи, та відсутність сучасних комплексних наукових напрацювань з цієї тематики зумовлюють актуальність нашого дослідження.

Правосуддя в Україні здійснюється як один з етапів реалізації правоохоронної функції держави в тому разі, коли було порушено права, свободи та законні інтереси людини і громадянина, права та законні інтереси юридичних осіб, інтереси держави та існує нагальна потреба в їх захисті. В Україні правосуддя здійснюється виключно судами.

Судова система України складається з сукупності судів, що реалізують судову владу на території держави. Завдяки функціонуванню судової системи в Україні забезпечується доступність правосуддя для кожної особи в порядку, визначеному на законодавчому рівні. Відповідно до ст. 3 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 р. № 2453 судову систему України складають суди загальної юрисдикції та суд конституційної юрисдикції: суди загальної юрисдикції утворюють єдину систему судів, а єдиним органом конституційної юрисдикції в Україні є Конституційний Суд України [1].

Слід зазначити, що в юридичній літературі поки що відсутнє єдине усталене визначення поняття «судова система», з приводу його тлумачення тривають суперечки між науковцями, які одночасно оперують такими поняттями, як «судова система», «система суддів», «судоустрій», «судоустрійство» та «судова влада». Отже, розглянемо наявні погляди щодо трактування цих понять.

Існують погляди науковців, відповідно до яких судову систему слід розуміти переважно як сукупність судових органів держави. Так, на думку І. Туркіної, судова система розглядається як зумовлена Конституцією й законами сукупність судів, організованих на демократичних принципах з урахуванням національно-державного й адміністративно-територіального устрою держави [2]. Як сукупність усіх судів держави (сукупність судових органів держави) визначають судову систему С. Мельник, В. Молдован та А. Сухарев [3, с. 17; 4, с. 278]. Згідно з визначенням, наданим Л. Сушко, судова система європейської держави є сукупністю судів (загальної юрисдикції та спеціалізованих), квазісудових органів і спеціальних органів судової влади, які цілеспрямовано здійснюють правосуддя й диференційовані за предметами повноваження й іншими підставами, що функціонують у системі певної ієрархії [5, с. 31]. Аналіз наведених вище поглядів науковців дозволив дійти висновку, що вони розуміють судову систему виключно як сукупність судів усіх рівнів. На нашу думку, таке визначення є неповним, оскільки поняття «система» є більш всеохоплюючим поняттям, яке включає в себе не лише окремі елементи системи, а й зв'язки між ними, що виникають і здійснюються з метою виконання покладених на систему функцій. Тобто в такому разі є доцільним оперувати поняттям «система судів», в якому під системою розуміється сукупність.

Слід зазначити, що в жодному разі не можна ототожнювати такі поняття,

як «судова система» та «система судів». У зв'язку з цим поділяємо думку Л. Москвич, що судову систему не можна розглядатися виключно як сукупність складових, що її утворюють, тобто судів. Суди утворюють судову систему, для якої, як і для кожної іншої, характерні певні зв'язки і відносини між окремими її елементами (судами), а також якій притаманні такі властивості, як ієрархічність, багаторівневність і структурованість [6, с. 45]. Із цього визначення можна дійти висновку, що судова система є різновидом соціальної системи, характерною відзнакою якої є наявність ustalених зв'язків між її елементами, чітко визначених і закріплених у відповідних нормативно-правових актах принципів і правил, дотримання яких дозволяє правильно побудувати роботу судів та належним чином здійснювати правосуддя в державі.

Що стосується поняття «судова влада», то, на думку В. Бринцева, вона безпосередньо пов'язана з діяльністю всіх ланок судової системи щодо забезпечення й реалізації конституційного, господарського, кримінального, адміністративного та цивільного правосуддя [7, с. 25–36]. Вважаємо, що такий підхід суттєво звужує зміст поняття «судова влада», оскільки в ньому звертається увага на одну з форм реалізації судової влади – правосуддя. Втім судова влада реалізується не лише через здійснення правосуддя, а й шляхом конституційного контролю; контролю за додержанням законності та обґрунтованості рішень і дій державних органів і посадових осіб; формування органів суддівського самоврядування;

роз'яснення судам загальної юрисдикції актів застосування законодавства; утворення державної судової адміністрації [8, с. 26]. Правосуддя пов'язано з розглядом справ у судах, а судова влада пов'язана, крім цього, ще й зі здійсненням дій організаційного та інформаційно-аналітичного характеру. Таким чином, судова система постає організаційною формою функціонування судової влади [9, с. 53], завдяки якій забезпечується якість і своєчасність судового розгляду та досягається кінцевий результат функціонування судової системи – правова охорона суспільних відносин в усіх сферах життєдіяльності та суспільного ладу в державі, тобто забезпечення реалізації правоохоронної функції держави.

Заслугує на увагу визначення поняття «судова влада», сформульоване І. Гриценком та М. Погорецьким. Ці науковці пропонують під судовою владою розуміти самостійну гілку влади, яка належить судам, що утворюють єдину судову систему, єдність якої забезпечується єдиними засадами організації та діяльності судів, головними завданнями якої є вирішення на основі закону соціальних конфліктів між державою та громадянами, самими громадянами, громадянами та юридичними особами; юридичними особами між собою; контроль за конституційністю законів; захист прав громадян в їх відносинах з органами виконавчої влади та посадовими особами, контроль за додержанням прав громадян при розслідуванні злочинів і проведенні оперативно-розшукової діяльності, установлення найбільш значущих

юридичних фактів [8, с. 27]. Наведене вище визначення поняття «судова влада» є найбільш прийнятним для трактування, оскільки при його формулюванні враховано системний підхід, що дозволило підкреслити стійку впорядкованість та зв'язки між елементами системи, а також відобразити ієрархічність структури цієї системи, що функціонує в певному зовнішньому середовищі.

На відміну від поняття «система судів» судова влада становить собою не просто сукупність судів, що функціонують у державі, а систему судових органів, якій притаманні чітка структура та ієрархія, ефективність якої забезпечується розмежуванням компетенції між судами, що дозволяє їм спільно реалізовувати відповідні функції.

Окремі науковці дотримуються погляду, що поняття «судова система» тісно пов'язано з «судочинством» (або «судоустроєм»). Вважаємо, що ці поняття в жодному разі не можна вважати синонімами, оскільки вони мають різне змістовне наповнення. Судочинство як спосіб реалізації судової влади здійснюється Конституційним Судом України та судами загальної юрисдикції [1]. Слід підкреслити, що для характеристики цього поняття використовується діяльнісний підхід, застосування якого дозволяє не лише надати характеристику судочинства як певного виду діяльності, а й сформулювати перспективи її подальшого вдосконалення. Тобто під судочинством у контексті нашого дослідження слід розуміти діяльність судів щодо виконання покладених на них завдань у сфері

реалізації правоохоронної функції держави.

На доктринальному рівні існує кілька аспектів розуміння змісту поняття «судоустрій»: як сукупності норм, якими визначаються завдання, як принципів організації та діяльності, структури і компетенції судів, а також як системи судів [10, с. 68]. Як зазначає Л. Москвич, судоустрій становить собою організаційне оформлення (організаційну побудову) судової системи [11, с. 25]. Схожого погляду дотримується і І. Туркіна, яка вважає, що у вузькому розумінні судоустрій – це тільки структура судів. Одночасно дослідниця наголошує на неприпустимості трактування судоустрою в широкому сенсі як «судової системи» країни, тобто як видів судів та інших органів судової влади [2]. Р. Куйбіда та Д. Притика ототожнюють поняття судоустрою з судовою системою, під якою пропонують розуміти сукупність судів, органів та установ, що їх обслуговують [12, с. 6; 13].

Як зазначає І. Шихата, існують різні погляди щодо визначення судоустрою як сукупності норм, що встановлюють завдання, принципи організації й діяльності судів, їхню структуру та компетенцію [14, с. 65]. Вважаємо, що така позиція є неправильною, оскільки норми не можуть бути відображенням сутності судоустрою, судоустрій є більш широким поняттям, що визначає основні засади діяльності судів, їх завдання та компетенцію, тобто внутрішньоорганізаційний процес здійснення судами покладених на них обов'язків.

Аналіз змісту понять «судова система», «система суддів», «судо-

устрій», «судочинство» та «судова влада» дозволив дійти висновку, що найбільш всеохоплюючим поняттям, яке характеризує особливості організації судової влади та здійснення правосуддя в Україні з метою захисту прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина, прав та законних інтересів юридичних осіб, інтересів держави, є поняття «судова система». Як зазначає А. Борко, судова система становить собою один із ключових державних інститутів, що контролює належне виконання своїх повноважень іншими ланками державного механізму, здійснює охорону конституційного устрою та забезпечує правопорядок у країні, а також припиняє порушення прав громадян, відновляє їх і вживає заходів щодо попередження таких порушень [15, с. 53]. Судова система як складова державного механізму в результаті діяльності сукупності судів усіх ланок реалізує певні функції держави, до яких належить і правоохоронна.

Таким чином, пропонуємо під судовою системою розуміти ієрархічну, структуровану та диференційовану за предметом повноважень систему судів (елементів системи), які в своїй діяльності дотримуються визначених на рівні відповідних нормативно-правових актів принципів і правил, певним чином пов'язані і взаємодіють між собою для виконання покладених на них завдань щодо реалізації правоохоронної функції держави.

У рамках нашого дослідження правоохоронна функція держави розглядається в широкому сенсі, тобто в її рамках реалізується також і правоохоронна функція. Це пов'язано з тим,

що в юридичній літературі поняття «охорона» і «захист» не є тотожними – як правові поняття вони відрізняються за своїм змістом. Так, якщо заходи захисту спрямовані на поновлення порушених прав, то заходи охорони мають на меті забезпечення правопорядку, попередження правопорушень, виявлення й усунення причин таких порушень і передумов їх виникнення. Таким чином, абсолютно логічним і доцільним є використання широкого тлумачення поняття «охорона», тобто суто охорона та захист [16, с. 22].

З урахуванням погляду Н. Чабан щодо визначення типів судового захисту прав і свобод людини і громадянина [17, с. 170] можна виділити основні напрямки реалізації правоохоронної функції держави судовими органами. У широкому сенсі зміст правоохоронної функції судової влади полягає в захисті суб'єктивного права від імовірного порушення в майбутньому, який здійснюється шляхом забезпечення права, охорони від можливого порушення. У разі якщо права вже були порушені, судовими органами вживаються заходи щодо їх захисту шляхом відновлення. Зазначені дії в такому разі вже складають зміст правозахисної функції судової влади, яка існує в рамках правоохоронної функції.

Наведене вище дозволяє дійти висновку, що в рамках реалізації правоохоронної функції держави охорона розглядається як сукупність дій різного характеру, необхідних для попередження будь-яких порушень прав і свобод громадян та держави. Під захистом розуміється комплексна сис-

тема заходів, що застосовуються для забезпечення: припинення порушення свобод та відповідної реалізації суб'єктивних прав, включаючи судовий захист, а також самозахист громадянських прав; їх відновлення; реалізації юридичної відповідальності. Схожого погляду дотримуються В. Борденюк та І. Ієрусалімова, які підкреслюють, що правосуддя є складовою правоохоронної функції держави [18, с. 151; 19, с. 181].

Правоохоронні функції держави можна класифікувати за їх значенням на головні та допоміжні. Головна правоохоронна функція держави включає до себе такі види: профілактична; захисна; охоронна; оперативна розшукова; розслідування злочинів; судового розгляду справ; розгляду справ про адміністративні правопорушення; розгляду справ про фінансові та адміністративно-господарські правопорушення; виконання вироків, рішень, ухвал і постанов судів, постанов органів досудового слідства та прокурорів; ресоціалізаційна [20, с. 66]. Характерною особливістю цієї функції є те, що в ході її реалізації приймаються обов'язкові для виконання судові рішення, реалізація яких має створити необхідні передумови для повного врегулювання суспільних відносин. Що стосується допоміжної правоохоронної функції держави, то до її видів належать такі: контрольна (наглядова); дозвільна; нормотворча; правороз'яснювальна; аналітична; інформаційна; координаційна.

Таким чином, слід зазначити, що в рамках судової системи здійснюється реалізація як головної право-

охоронної функції держави (шляхом судового розгляду справ; розгляду справ про адміністративні правопорушення; розгляду справ про фінансові та адміністративно-господарські правопорушення), так і допоміжної функції (зокрема шляхом здійснення судового контролю з метою попередження порушень прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина, аналізу судової статистики, вивчення та узагальнення судової практики, вирішення скарг усіх учасників судового процесу, направлення окремих ухвал у державні органи, установи, організації тощо). Правоохоронна функція проявляється насамперед в адміністративному та кримінальному процесі, де висока ймовірність порушення прав та інтересів особи через необґрунтоване втручання державних органів у сферу її приватного життя [21, с. 153].

Реалізація судами правоохоронної функції держави не означає їх віднесення до правоохоронних органів. Відповідно до ст. 6 Конституції України суди належать до судової гілки влади, у той час як правоохоронні органи – до виконавчої гілки. Як зазначає Н. Чабан, правозахисна діяльність суду не є ідентичною спеціальною правоохоронною функцією, що пов'язана з виявленням та усуненням правопорушень [17, с. 169]. Тобто діяльність правоохоронних органів щодо безпосередньої реалізації правоохоронної функції держави, порівняно з діяльністю органів судової влади, має свою специфіку, пов'язану з протидією правопорушенням та їх профілактикою. Ця відмінність визначається на рівні відпо-

відних нормативно-правових актів, що закріплюють місце та роль судових і правоохоронних органів в державному механізмі, а також визначають завдання, на виконання яких має бути спрямована їх діяльність.

Роль судової системи в механізмі реалізації правоохоронної функції держави виявляється переважно шляхом охорони та захисту прав і свобод людини в результаті здійснення владного впливу на відповідні суспільні відносини. Функція захисту прав і свобод людини і громадянина для самої судової влади в правовій державі є владоформувальною (органічною) функцією [17, с. 167]. Але не менш важливе значення мають інші напрямки функціонування судової системи щодо реалізації правоохоронної функції держави – захист конституційного ладу, який пов'язаний із забезпеченням належного функціонування публічноправової сфери; здійснення судового контролю як процесу, під час якого всі рішення та дії суб'єктів права перевіряються на відповідність нормам нормативно-правових актів (тобто здійснюється контроль за дотриманням законності). Успішне поєднання цих напрямків роботи та дотримання при цьому встановленої юридичної процедури дозволяє забезпечити високий рівень легітимності судової влади.

Ефективність реалізації судами правоохоронної функції держави (у широкому сенсі) безпосередньо залежить від правильно побудованого організаційно-управлінського механізму. Це пов'язано з тим, що кожен напрямок реалізації судами правоохоронної функції держави має свою

управлінську специфіку. Також організаційно-управлінський напрямок роботи безпосередньо залежить від професіоналізму та компетентності суддів, народних засідателів та присяжних.

Але слід враховувати, що ефективність судової системи у сфері реалізації правоохоронної функції держави залежить не лише від якості роботи судових установ, суддів, народних засідателів та присяжних. Судова система – відкрита, її основна діяльність тісно пов'язана як з особами, які звертаються до суду і беруть участь у судовому процесі, так і з органами, що здійснюють виконання судових актів, тобто забезпечують реальність захисту прав [9, с. 54]. Таким чином, ефективність судової діяльності залежить не лише від компетентності суду, а й від рівня професіоналізму інших суб'єктів, що беруть участь у судовому процесі.

Зважаючи на розпочатий процес оптимізації діяльності всіх органів державної влади, прагнення нашої держави побудувати ефективну модель державного управління в усіх сферах суспільного життя, важливого значення набуває проведення судово-правової реформи. Основними напрямками цієї реформи мають бути приведення законодавства України, що регулює всі аспекти функціонування судової системи, відповідно до міжнародних стандартів, удосконалення судоустрою України, підвищення ефективності функціонування судової системи України, вироблення системних заходів щодо вдосконалення організації її діяльності, здійснення неупередженого контролю за

дотриманням усіма уповноваженими на те суб'єктами правил судочинства, підвищення рівня професіоналізму суддівського корпусу, забезпечення максимального використання потенціалу допоміжних органів, що функціонують у системі судоустрою України. Особливу увагу необхідно звернути на забезпечення відкритості та прозорості діяльності судової системи України, створення необхідних умов для її доступності для громадськості, налагодження необхідного рівня взаємодії з іншими суб'єктами реалізації правоохоронної функції держави, оновлення переліку гарантій діяльності судів та суддів, а також судової системи в цілому.

Список використаних джерел:

1. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 7 липня 2010 р., № 2453 // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 41–42. – Ст. 529.
2. Туркіна І. Є. Типології правових систем і роль органів судової системи в механізмі держави / І. Є. Туркіна // Теоретичні та прикладні питання державотворення: Електронне наукове фахове видання. – О.: ОРІДУ НАДУ. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/ujrn/e-journals/tppd/2012_10/zmist/R_1/04%20Turkina.pdf.
3. Молдован В. В. Судоустрій України : навч. посіб. / В. В. Молдован, С. М. Мельник. – К.: Алерга, 2013. – 280 с.
4. Большой юридический словарь / [под ред. А. Я. Сухарева, В. Е. Крутских]. – [2-е изд.]. – М.: «Инфра-М», 2001. – 704 с.
5. Сушко Л. П. Організаційно-правові засади здійснення судового контролю в Україні : дис ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Сушко Людмила Петрівна. – Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. – К., 2009. – 181 с.
6. Москвич Л. М. Ефективність та справедливість судової системи // Віс-

ник Верховного Суду України. – 2009. – № 8(108). – С. 45.

7. Брынцев В. Д. Судебная власть (правосудие): пути реформирования в Украине / В. Д. Брынцев. – Х.: Ксилон, 1998. – 182 с.

8. Гриценко І. С. Судова влада в Україні: до визначення поняття / І. С. Гриценко, М. А. Погорельський // Право і суспільство. – 2012. – № 2. – С. 23–27.

9. Москвич Л. М. До питання про визначення поняття «ефективність судової системи» / Л. М. Москвич // Наук. вісник Чернів. ун-ту. – 2010. – Вип. 550. – Правознавство. – С. 50–54.

10. Фоміна М. А. До питання розмежування понять «судова система» та «судоустрой» / М. А. Фоміна // Часопис Київ. ун-ту права. – 2013. – № 1. – С. 67–69.

11. Москвич Л. М. Напрями оптимізації судоустрою України // Вісник Верховного Суду України. – 2011. – № 4(128). – С. 25.

12. Куйбіда Р. О. Реформування правосуддя в Україні: стан і перспективи : монографія / Р. О. Куйбіда. – К.: Атіка, 2004. – 288 с.

13. Притика Д. Д. Створення науково обґрунтованої системи правосуддя в Україні – головна мета судової реформи / Д. Д. Притика // Право України. – 2009. – № 12. – С. 76.

14. Шихата И. Правовая реформа. Теория и практика : учеб. пособие / И. Шихата. – М. : Белые альвы, 1998. – 203 с.

15. Борко А. Л. Адміністративно-правове забезпечення функціонування судової системи України : монографія / А. Л. Борко / за заг. ред. О. М. Музичука. – Х.: НікаНова, 2014. – 524 с.

16. Леженіна О. І. Організаційно-правові засади участі органів внутрішніх справ України у міжнародній правоохоронній діяльності : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / О. І. Леженіна. – Х., 2004. – 267 с.

17. Чабан Н. А. Реалізації правоохоронної та правозахисної функції судової влади щодо забезпечення прав і свобод людини та громадянина / Н. А. Чабан // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. – 2013. – № 3. – С. 164–172.

18. Борденюк В. І. Судова влада як складова механізму держави та державного управління / В. І. Борденюк // Вісник господарського судочинства. – 2005. – № 5. – С. 151–163.

19. Ієрусалімова І. Судові гарантії захисту прав і свобод громадян у сфері виконавчої влади / І. Ієрусалімова // Юридична Україна. – 2005. – № 5. – С. 81–85.

20. Загуменна Ю. О. Реалізація правоохоронної функції держави органами внутрішніх справ України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Ю. О. Загуменна. – К., 2011. – 217 с.

21. Олендер І. Я. Функції суду в державному механізмі / І. Я. Олендер // Право і суспільство. – 2014. – № 1–2. – С. 149–154.

Беспалова О. И. Роль судебной системы Украины в институциональном обеспечении реализации правоохранительной функции государства.

В статье выяснена роль судебной системы в механизме реализации правоохранительной функции государства. Исследованы особенности функционирования судебной системы Украины в контексте реализации правоохранительной функции государства. Сформулированы перспективные направления судебно-правовой реформы, которая позволит повысить эффективность реализации правоохранительной функции государства всеми элементами судебной системы Украины.

Ключевые слова: правоохранительная функция государства, судебная система, субъекты, направления, судебно-правовая реформа, усовершенствование, эффективность.

Bezpalova O. I. The Role of Judicial System of Ukraine in Institutional Guaranteeing of the Realization of the State's Law Enforcement Function.

The judicial system, as part of the state machinery, realizes certain state functions in the result of the activity of the courts at all levels. One of them is law enforcement function. Thus, the effectiveness of realizing state policy in law enforcement sphere implicitly depends on the quality of the judicial system.

It is offered to understand hierarchical differentiated by the subject of authority and structured system of courts (elements of the system) as a judicial system. These elements in their activity follow the principles and rules defined at the level of the relevant normative and legal acts, which are in some way related and interact with each other to carry out tasks in realizing the law enforcement functions of the state.

It is concluded that realization of both the primary law enforcement function of the state (through judicial proceedings, administrative proceedings, financial, administrative and economic proceedings) and support function (namely, through judicial control aiming to prevent violations of human and citizen rights, freedoms and legitimate interests; through the analysis of court statistics, studying and summarizing litigation, resolving complaints of all participants in the trial, sending some court decisions to the state agencies, institutions, organizations, etc.) is carried out within the judicial system.

It is proved that the efficiency of realizing law enforcement function of the state by the courts (in the broad sense) depends on the well-formed administration mechanism. This is due to the fact that each direction in realizing law enforcement function of the state by the courts has its own administration specifics. Administration direction also depends on the professionalism and competence of judges, people's assessors and jurors.

Considering the started process of optimizing the activity of all state authorities, intention of our state to build an effective model of governance in all aspects of life, conduction of judicial reform has an important meaning. Particular attention should be paid to guaranteeing transparency of the judicial system in Ukraine, creating necessary conditions for its accessibility to the public, setting the proper level of interaction with other subjects in realizing law enforcement function of the state, updating the list of guarantees of courts and judges' activity and the judicial system in the whole.

Key words: state's law enforcement function, judicial system, subjects, areas, judicial reform, improvement, efficiency.

Стаття надійшла до редакції 13.07.2014